

SŁOWO WSTĘPNE

Oddajemy w Państwa ręce kolejny 28 tom *Prac Komisji Krajobrazu Kulturowego* pod tytułem *Zmiany krajobrazów kulturowych w obrazie kartograficznym*. Prezentowane w niniejszym tomie artykuły mają w głównej mierze charakter empiryczny. Autorzy stosują kartograficzną metodę badawczą często wzbogaconą o analizy historyczne oraz badania terenowe. Wykorzystują mapy, jako główne źródło informacji. Takie podejście badawcze dało możliwość odtworzenia zmian krajobrazów, jego przekształcania. Stanowi również podstawę do rozważań teoretycznych i metodycznych, a także inspirację do działań praktycznych.

Zaprezentowano szczegółowe opracowania, często niewielkiego regionu, odnoszące się do różnych obszarów Polski (części Mokotowa w Warszawie, doliny dolnej Warty, fragmentu Pomorza Zachodniego, doliny górnego Wiaru, fragmentu Mazur, części Śląska). Pokazują z jednej strony zróżnicowanie środowiska przyrodniczego, z drugiej zmienność przestrzenną i czasową krajobrazu kulturowego. Dodatkową wartością jest interdyscyplinarne spojrzenie każdego z autorów na problemy dotyczące krajobrazu kulturowego, przedstawienie szczegółowych analiz na szerszym tle.

Tekst otwierający tom Jerzego Nity i Małgorzaty Nity: *Aktualność, generalizacja oraz interpretacja informacji na współczesnych mapach województwa śląskiego*, poświęcony jest problemom kartograficznym, na jakie napotykamy podczas analizy współczesnych map. Zdaniem autorów znakomita większość współczesnych szczegółowych map powinna być traktowana, jako źródła historyczne a nie obraz współczesności. Autorzy wskazują na konieczność identyfikacji nieprawidłowości, wynikających z braku aktualizacji oraz generalizacji podstawowych opracowań kartograficznych.

Kolejny artykuł, Pawła Pieńkowskiego i Michała Kupca: *Trwałość struktury krajobrazu w obrębie obszarów leśnych dawnej Prowincji – Nowa Marchia*, poświęcony jest odtworzeniu procesu w wyniku którego, ciągły w swym zasięgu ekosystem terenów leśnych zmienia się w odizolowane płaty. Analiza kartograficzna wykonana została w południowym fragmencie Pomorza Zachodniego.

Z kolei praca Katarzyny Ostaszewskiej: *Granica krajobrazu naturalnego i kulturowego w mieście na przykładzie Skarpy Mokotowskiej w Warszawie* porusza temat granic krajobrazu naturalnego i kulturowego w obrębie miasta.

W następnym artykule: *Skutki krajobrazowe przerwania ciągłości osadnictwa*, Andrzej Affek dokonuje analizy porównawczej struktur i funkcji krajobrazu historycznego (XIX w.) i aktualnego na przykładzie wsi Borysławka, ze szczególnym uwzględnieniem wartości poznawczych, estetycznych, historycznych i symbolicznych. Autor rozważania swoje umieścił na szerokim tle przesiedleń jakie miały miejsce w czasie i bezpośrednio po II wojnie światowej.

W kolejnym opracowaniu Edyta Regulska i Barbara Szejgiec: *Bioindykacja, jako forma oceny zmian struktury krajobrazu rolniczego* wyznaczają przybliżone zasięgi obszarów najbardziej zagrożonych utratą różnorodności gatunkowej organizmów glebowych (na przykładzie zgrupowania dżdżownic traktowanego jako zastępczy

indykator różnorodności gatunkowej) w wyniku przyjętego modelu użytkowania ziemi. Również ten artykuł omówiony jest na szerszym ogólnopolskim tle.

Tekst Sebastiana Bernata: *Wizualizacja dźwięku w krajobrazie na mapach dźwiękowych* traktuje o krajobrazie dźwiękowym. Dźwięk w krajobrazie pełni dodatkową funkcję informacyjną o środowisku geograficznym. Odzwierciedla zjawiska społeczno-ekonomiczne, kulturowe i przyrodnicze, jest unikatowy dla każdego regionu i stanowi część „ducha miejsca”. Autor podejmuje próbę przedstawienia dźwięków na mapie fragmentu Lublina.

Tom kończy artykuł Mariusza Goraja: *Ewolucja Doliny Dolnej Warty od XVII do XX w. na podstawie analiz kartograficznych*, poświęcony przemianom krajobrazu doliny dolnej Warty. Analizę wykonano w środowisku GIS na podstawie porównania materiałów kartograficznych i teledetekcyjnych, wzbogacając rozważania o interpretację materiałów archiwalnych i wydarzeń historycznych. Zebrane materiały źródłowe pozwoliły na odtworzenie bardzo długiego (jak na warunki polskie) ciągu przemian krajobrazów kulturowych. Szczególnie cenne jest odnalezienie, przetworzenie i wykorzystanie szczegółowej mapy przedstawiającej dolinę dolnej Warty przed okresem melioracji.

Mamy nadzieję, że niniejszy tom, który jest świadectwem jak wielowarstwowe mogą być badania krajobrazu kulturowego, wzbudzi Państwa zainteresowanie.

Edyta Regulska, Joanna Plit